

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2008 vp

Hallituksen esitys laeiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain ja velan vanhentumisesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä helmikuuta 2008 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain ja velan vanhentumisesta annetun lain muuttamisesta (HE 178/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Kirsi Pulkkinen ja hovioikeudenneuvos Liisa Lehtimäki, oikeusministeriö

- käräjätuomari Riitta Kiiski, Helsingin käräjäoikeus
- apulaisjohtaja Päivi Seppälä, Kuluttajavirasto
- perintäpäällikkö Minna Markkanen, Takuusäätiö
- lakimies Raisa Harju, Keskuskauppakamari
- johtava lakimies Helena Laine, Finanssialan Keskusliitto
- puheenjohtaja Timo Mäki, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry
- lainopillinen asiamies Janne Makkula, Suomen Yrittäjät ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Velkaneuvonta ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lakia ja velan vanhentumisesta annettua lakia. Ehdotus koskee ulosottokaaren mukaisen ulosottoperusteen määräajan päättymisen ja velan vanhentumisen vaikutuksia velkajärjestelyssä sekä velkojan velvollisuutta katkaista velan vanhentuminen lakannutta yhteisöä ja varatonta kuolinpesää kohtaan.

Vastaisuudessa otettaisiin maksuohjelmaa laadittaessa huomioon, jos jokin velkajärjestelyn piiriin kuuluva velka on niin vanha, että siitä annetun maksutuomion vähintään 15 vuoden pituinen määräaika kuluu umpeen maksuohjelman aikana. Maksuohjelmassa määrättäisiin,

että tällaiselle velalle tuleva osuus velallisen maksuvarasta osoitetaan määräajan päättymisen jälkeen muille velkojille. Samoin menetettäisiin sellaisen takausvelan osalta, jota koskeva velka vanhentuu päävelalliseen nähden maksuohjelman aikana.

Lisäksi maksuohjelman raukeamista koskevaa säännöstä ehdotetaan selvennettäväksi. Siinä todettaisiin nimenomaisesti, että velallinen voisi aina maksuohjelman aikana luopua velkojensa järjestelyistä ja hakea maksuohjelman raukeamista. Vapaaehtoinen velkasovinto voitaisiin purkaa samoilla edellytyksillä kuin lakisääteinen velkajärjestely.

Tarpeettomien katkaisutoimien välttämiseksi ehdotetaan, että lakanneen yhtiön velat eivät vanhennu enää sen jälkeen, kun yhtiö on purkautunut tai kun se on poistettu kaupparekisteristä. Käytännössä tämä merkitsisi sitä, ettei velkojan tarvitse katkaista velan vanhentumista lakanneeseen yhtiöön nähden voidakseen periä saataansa takaajalta. Myöskään varattomaan kuolinpesään ei enää tarvitsisi kohdistaa katkaisutoimia vain takaajan vastuun ylläpitämistä varten.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2008 eli samaan aikaan kuin ulosottokaaren ulosottooperusteen

määräaika koskevia säännöksiä ryhdytään soveltamaan. Siirtymäsäännöksen mukaan ennen lain voimaantuloa vahvistettuun maksuohjelmaan ei sovellettaisi uusia säännöksiä. Ulosottooperusteen määräajan umpeutuminen ei vaikuttaisi aikaisemmin vahvistetun maksuohjelman sisältöön eikä sen noudattamiseen. Velallinen voisi kuitenkin niin halutessaan hakea maksuohjelman raukeamista esimerkiksi silloin, kun hän velan vanhentumisen johdosta kykenee suorittamaan muista veloistaan ilman velkajärjestelyä. Myös aikaisemman lain aikana tehty sopimus velkojen järjestelystä pysyisi lähtökohtaisesti muuttumattomana voimassa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Velkajärjestelylaki

Yleisarvio esityksestä

Hallituksen esityksen taustalla ovat eduskunnan viime vaalikauden lopulla hyväksymään ulosottokaareen sisältyvät säännökset velan vanhentumisesta ulosottooperusteen määräajan päättymisen johdosta. Ulosottokaaren säätämisen jälkeen on ilmennyt, että uusien vanhentumissäännösten suhde velkajärjestelyyn ja vapaaehtoiisiin velkasovintoihin on eräiltä osilta jäänyt epäselväksi. Lakivaliokunta pitää erittäin myönteisenä sitä, että oikeusministeriö on viivytyksettä reagoinut havaittuihin epäselvyyksiin valmistelemalla esityksen, jonka pohjalta oikeustilaa voidaan selkeyttää jo ennen kuin uusien vanhentumissäännösten soveltaminen on alkanut. On sekä velallisten että velkojen edun mukaista, että sääntely on mahdollisimman selkeää eikä tulkin-

takysymyksiä jouduta laajasti selvittämään talous- ja velkaneuvonnassa ja tuomioistuimissa.

Valmistelun kiireellisestä aikataulusta huolimatta esitys on laadukasta työtä. Se on laadittu perusteellisesti ja asiantuntevasti, ja valmistelussa on otettu huomioon eri etutahojen näkemyksiä. Esitys on myös tietopohjaltaan hyvä, sillä siinä on varsin kattavasti selvitetty tilastotietoja lama-ajan veloista ja velkojen järjestelyn tavoista, velkajärjestelyvelallisten velkojen määristä sekä maksuohjelmien sisällöistä.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitykseen sisältyviä ehdotuksia sisältönsä tasapainoisena kompromissina, jossa on otettu asianmukaisesti huomioon sekä velallisten että velkojen edut. Ehdotettu siirtymävaiheen sääntely on järkevä, sillä sen ansiosta vältetään tarve hakea maksuohjelman muuttamista kenties tuhansissa tapauksissa. Näin säästetään huomattavasti velkasuhteiden osapuolten ja viranomaisten työtä ja kustannuksia.

Velallisen oikeus hakea maksuohjelman raukeamista

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa kritiikkiä on herättänyt lähinnä esitykseen sisältyvä ehdotus siitä, että velallinen voisi aina hakea maksuohjelman raukeamista. Valiokunta on kui-

tenkin päätyntä puoltamaan esityksen hyväksymistä myös tältä osin.

Valiokunnan käsityksen mukaan hallituksen esityksessä ehdotettua sääntelyä puoltavat oikeustilan selkeys ja se, että velallisen asema ei saa heikentyä sen johdosta, että hän on pyrkinyt ratkaisemaan maksuvaikeutensa velkajärjestelyn avulla. Velkajärjestelyssä on kysymys menettelystä, joka on säädetty nimenomaan velallisen eduksi. Vain velallinen itse voi hakea velkajärjestelyä, ja siihen hakeutuminen on vapaaehtoista. Suhteessa velkajärjestelyn luonteeseen on johdonmukaista, että velallisella täytyy olla myös mahdollisuus päästä halutessaan velkajärjestelystä eroon.

Valiokunta on asiaa arvioidessaan kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että velallisen mahdollisuus hakea maksuohjelman raukeamista on olennainen osa esitystä. Mahdollistamalla raukeamishakemuksen tekeminen voidaan poistaa sitä eroa, joka syntyy velkajärjestelyn piiriin hakeutuneiden velallisten ja niiden velallisten välille, jotka eivät ole lainkaan pyrkineet velkiongelmansa ratkaisemiseen. Hakemalla maksuohjelman raukeamista myös sellainen velallinen, jolle on jo ennen ehdotetun lain voimaantuloa vahvistettu maksuohjelma, voi näet päästä uusien velan vanhentumista koskevien säännösten piiriin.

Valiokunnan mielestä saattaisi kuitenkin aiheuttaa ongelmia, jos velallinen voisi hakea maksuohjelman raukeamista vielä maksuohjelman päättymisen jälkeen. Mahdollisten väärinkäytösten torjumiseksi valiokunta ehdottaakin velkajärjestelylakia tässä yhteydessä muutettavaksi siten, että velallisella on oikeus hakea maksuohjelman raukeamista vain maksuohjelman kestoaikana.

Seuranta

Valiokunta pitää tärkeänä, että oikeusministeriö tarkkaan seuraa uusien säännösten soveltamista. Erityisesti on seurattava sitä, esiintyykö tilanteita, joissa velallinen hakee maksuohjelman raukeamista väärinkäyttötarkoituksessa. Jos ongelmia havaitaan, oikeusministeriön on ryhdyttävä viivytyksettä valmistelemaan niiden korjaamiseksi tarpeellisia säännösmuutoksia.

Vanhentumislaki

Lakanneen yhteisön ja varattoman kuolinpesän velan vanhentumista koskevat muutokset vanhentumislakiin ovat valiokunnan saaman selvityksen mukaan perusteltuja. Niiden ansiosta vastaisuudessa vältytään vuosikausia kestävältä epätarkoituksenmukaisilta perintätoimilta, jotka nykyisin aiheuttavat turhia kustannuksia ja työtä sekä velkojille että viranomaisille.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä

61 §. Maksuohjelman raukeamista ja muuttamista koskeva hakemus. (Uusi) Yleisperusteluista ilmenevästä syystä valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttia muutettavaksi siten, että velallisen hakemus maksuohjelman raukeamisesta on tehtävä maksuohjelman aikana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityishenkilön velkajärjestelystä 25 päivänä tammikuuta 1993 annetun lain (57/1993) 31 §:n 1 momentti, 42 §:n 4 momentin johdantokappale, *61 §:n 1 momentti* ja 85 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 42 §:n 4 momentin johdantokappale ja *61 §:n 1 momentti* laissa 63/1997, ja

lisätään 31 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

31 ja 42 §
(Kuten HE)

61 § (*Uusi*)

Maksuohjelman raukeamista ja muuttamista koskeva hakemus

Maksuohjelman raukeamista tai muuttamista koskeva hakemus on tehtävä tuomioistuimelle kirjallisesti. Hakemus on tehtävä ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun peruste siihen on tullut velallisen tai velkojan tietoon. Hakemusta maksuohjelman muuttamiseksi ei voida tehdä sen jälkeen, kun maksuohjelman kesto on päättynyt. *Velallisen hakemus* maksuohjelman

raukeamisesta on tehtävä *maksuohjelman aikana ja velkojan hakemus* viimeistään kahden vuoden kuluessa siitä, kun maksuohjelmassa määrätty suoritusvelvollisuus on täytetty. Jos hakemuksen perusteena on rikoslain 39 luvun 2 tai 3 §:ssä tarkoitettu velallisen menettely, *velkojan* hakemus voidaan kuitenkin tehdä ennen kuin syyteoikeus rikoksesta on vanhentunut.

85 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 15 päivänä helmikuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Heidi Hautala /vihr	Outi Mäkelä /kok
vpj.	Anna-Maja Henriksson /r	Johanna Ojala-Niemelä /sd
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Markku Pakkanen /kesk
	Paavo Arhinmäki /vas (osittain)	Lyly Rajala /kok
	Ilkka Kantola /sd	Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
	Krista Kiuru /sd	Tero Rönni /sd
	Jari Larikka /kok	Mirja Vehkaperä /kesk
	Sanna Lauslahti /kok	vjäs. Leena Harkimo /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuomo Antila.